

ÖZELLEŞTİRME VE SOSYAL DESTEK PROJELERİNİN ÖNEMİ: BİR UYGULAMA

Orhan KÜÇÜK*

Özet

Ülkemizdeki işletmelerin neredeyse tamamını oluşturan, istihdama ve bölgesel kalkınmaya önemli katkıları olan KOBİ'lerin temel sorunlarından biri finansman sorunudur. Finansman sorununa yol açan kalemlerden biri de personel giderleridir. Dünya Bankası destekli Özelleştirme ve Sosyal Destek Projeleri, istihdam taahhütlü projeleri desteklemektedir. Bu proje kapsamında katılımcılar eğitim alarak işe yerleştirilmektedirler. Bu çalışma, bu projeler hakkında bilgi vermek ve KOBİ'ler için önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: KOBİ, finansal problemler, Özelleştirme Sosyal Destek Projesi

Abstract

One of the fundamental problems of SMEs, which represent almost all of the business enterprises in our country and have significant contributions towards employment and regional development, is their financing problem. Personnel expense is one of the items resulting in financing problems. World Bank supported Privatization and Social Support Projects that have employment commitments. Within the scope of this project, participants are trained and placed in businesses. This study aimed at explaining about this projects and determining their important to firms.

Key words: SMEs, financial problems, Privatization Social Support Project

Giriş

İstihdama, bölgesel kalkınmaya, ihracata, yeni buluş ve fikirlerin ortaya çıkmasına katkı sağlayan KOBİ'ler, sadece ülkemizde değil, gelişmiş ülkelerde de artan bir öneme sahiptir.

---

* Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Bayburt MYO Öğrt. Üyesi

KOBİ'ler, ekonomik ve sosyal sisteme; rekabetin korunması, orta sınıfin korunması ve sermaye birikimine katkı sağlama gibi katkılar sağlamaktadır.

Örgütlenme yetersizliği, kalifiye eleman ve gerekli fonları sağlayamama gibi zayıflıkları ile birlikte KOBİ'ler, günümüzde özellikle küçük sermaye ile yatırım yapabilme, esnek yapıları ile piyasa şartlarına kolay uyum sağlayabilme gibi üstün yönleri ile ön plana çıkmakta ve bu da KOBİ'lerin önemini artırmaktadır.

Bu üstünlüklere rağmen KOBİ'lerin finansman, yeni teknolojiyi elde etme, tamir bakım ve pazarlama gibi alanlarda bir takım sorunları da bulunmaktadır.

Bu çalışmada KOBİ kavramı, KOBİ'lerin önemi ve finansal sorunları üzerinde durulmuş, KOBİ'lerin finansal sorunlarının çözümüne katkı sağlayan bir Dünya Bankası desteği olarak Özelleştirme ve Sosyal Destek Projeleri kapsamında gerçekleştirilmiş olan bir örnek uygulama sunulmaktadır.

1. KOBİ Kavramı ve KOBİ'lerin Önemi

“Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik”, KOBİ'lerin tanım, nitelik ve sınıflandırılmasına ilişkin uygulama, usul ve esaslarını belirlemektedir (R.G., 18/11/2005). Bu yönetmeliğe göre KOBİ'ler; ikiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmi-beş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan ve bu yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimler olarak tanımlanmaktadır. Bu Yönetmelikte KOBİ'ler aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır.

Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu bir milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan çok küçük ölçekli işletmelerdir.

Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu beş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir.

Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmibeş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmelerdir.

Ülkemizde özellikle imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmeler KOBİ grubunda değerlendirilmekte iken, AB tüm hangi sektörde olursa olsun istihdam edilen personel ve ciro ölçütlerini dikkate alarak işletmeleri büyüklüğüne göre sınıflandırmaktadır. Yeni çıkarılan bu yönetmelikte yapılan tanımda da böyle bir ayırım görülmemektedir.

KOBİ'lerin temel özelliklerinde birisi "bağımsız olma"dır. Bu durum ilgili yönetmelikte hüküm altına alınmıştır. Buna göre bir işletme;

* Başka bir işletmenin % 25 veya daha fazlasına sahip değilse,

* Herhangi bir tüzel kişi veya kamu kurum ve kuruluşu veya birkaç bağlı işletme tek başına veya müştereken bu işletmenin % 25 veya daha fazla hissesine sahip değilse,

* Konsolide edilmiş hesaplar düzenlemiyorsa ve konsolide hesaplar düzenleyen başka bir işletmenin hesaplarında yer almıyorsa ve bu nedenle bağlı bir işletme değilse, bağımsız işletme kabul edilmektedir.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler gerek sayıları, gerek sanayi üretimindeki payları ve gerekse milli gelire katkıları bakımından ülke ekonomilerinde önemli bir yer tutmaktadır. KOBİ'lerin ekonomik ve toplumsal kalkınmadaki önemli rolleri; ekonomiye dinamizm kazandırma, istihdam sağlama ve yeni iş imkanı yaratma, esneklik ve yenilikleri teşvik etme, bölgesel kalkınmayı hızlandırma, olarak sıralanabilir. Türkiye'de KOBİ'ler, toplam işletmeler içinde %99,2, toplam istihdam içinde %61,1, toplam yatırımlar içinde %26,5 ve toplam katma değer içinde %27,3 paya sahiptir (KOSGEB, 1997: 3).

Sosyoekonomik anlamda rekabetin korunmasına, sermaye birikimine ve yeni buluşların ortaya çıkarılmasına katkı sağlayan KOBİ'ler, sadece ülkemizde değil gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde de önemli bir yere sahiptir. Durum Tablo 1.'de özetlenmiştir (Karaerkek, 1992: 10).

Tablo 1. Çeşitli Ülkelerde Küçük İşletmelerle İlgili Ekonomik Göstergeler

	ABD	F.ALM	HİND.	JAP	İNG.	G.KOR.	FRA	İTA	TÜR.
Yatırım Payı (%)	38.0	44.0	27.8	40.0	29.5	35.7	45.0	36.9	26.5
Üretim Payı (%)	36.2	49.0	50.0	52.0	25.1	34.5	54.0	53.0	37.7
İhracat Payı (%)	32.0	31.1	40.0	38.0	22.2	20.2	23.0	--	8.0
Kredi Payı (%)	42.7	35.0	15.3	50.0	27.2	46.8	48.0	--	3-4

Buna göre örneğin bir Japonya'da KOBİ'lerin yatırım payı toplam işletmeler içerisinde %40, üretim payı %52 ihracattaki payı %38 ve toplam krediler içerisindeki payı ise %50 iken, Türkiye'de yatırım payı %26,5, üretim payı %37,7, ihracat payı %8 ve kredi payı ise sadece %3-4'tür. Tablo değerlerinden hareketle KOBİ'lerin sadece Türkiye için değil gelişmiş ülkeler açısından da ekonomide ağırlıklı bir öneme sahip olduklarını söylenebilir.

2. KOBİ'lerde Finansman Sorunu

KOBİ'lerin sorunlarından birisi finansman sorunudur. Bu sorun yapısal olarak finans eksikliğinden kaynaklanabildiği gibi, pazarlama, bilgi eksikliği gibi başka sorunların dışı vurması olarak da ortaya çıkabilmektedir.

KOBİ'lerde temelde karşılaşılan finansman sorunu, özsermayenin yetersiz oluşu ve kredi temin etmede yaşanan güçlüklerdir. Özsermayenin yetersizliği bazen kuruluş aşamasında, bazen de işletme kurulduktan sonra gereken işletme sermayesinin sağlanamaması biçiminde ortaya çıkmaktadır. Kuruluş aşamasında, fizibilite çalışmasının hiç yapılmaması veya kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması nedeniyle kaynak yetersizliği ile karşılaşabilmektedir. İşletme sermayesi yetersizliği nedeniyle Doğu Anadolu'da, tamamlanamamış veya atıl duran, pek çok tesis bulunmaktadır (Küçük, 1998: 50-51).

Özkaynaklar yatırım giderlerini karşılamada yetersiz kaldığında, dış kaynaklara başvurulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında KOBİ'lerin kredi imkânlarının da oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Ülkemizde imalat sanayi işletmelerinin bankalardan sağladıkları krediler, genel kredilendirme hacmi içinde son derece yetersiz kalmaktadır. Bu oran 1999 yılında ancak %3.45 seviyesinde gerçekleşebilmiştir (DPT, 1989: 172).

KOBİ'lere sağlanan kredilerin yetersizliği yanı sıra, bazı bürokratik engellerle küçük işletmeler, bu sınırlı kredi dilimlerinden yararlanma şansına bile sahip olamamaktadır. Özellikle kredi hacminin daraldığı dönemlerde küçük işletmelerin uzun vadeli yatırımlarını finanse etmek için ihtiyaç duydukları kredileri elde etmeleri daha da güçleşmektedir.

Mesleki bilgi ve tecrübesiyle işletmesindeki üretim faaliyetine tam anlamıyla olmasa bile yön vermeyi başarabilen küçük işletme yöneticisi, finansman temini konusunda aynı başarıyı gösterememektedir. Küçük işletmelerin finansman sorunu, bu konudaki bilgi noksanlığı, yorumlamaya elverişli

sağlıklı verilerin kredi veren kuruluşlara sunulmaması veya bilanço gibi bu verilerin işletmenin durumunu pozitif gösterecek durumda olmaması, girişimcinin bu işlere ayıracak zamanının kısıtlı olması ve işletmede muhasebe işlevini yerine getirecek kalifiye işgücünün bulunamayışından da kaynaklanmaktadır. Bu durum KOBİ'lerde etkili bir finansman planlaması oluşturulmasını sınırlamaktadır.

Küçük işletmelerin yararlanabilecekleri finansman kaynaklarının sınırlı oluşu nedeniyle, uygun koşullarda sağlanabilen krediler, yetersiz işletme sermayesini gereği kadar besleyememektedir. Bu durum küçük sanayi işletmelerinde kapasite kullanım oranının düşmesine ve mevcut kapasitenin atıl kalmasına neden olmaktadır. Böylece tesisin yarım kalmasının yanında atıl kapasitenin bulunması da finans sorununun bir göstergesi olabilmektedir.

Ülkemizde küçük sanayi işletmelerinin yakın zamana kadar müracaat ettiği tek finansman kuruluşu Türkiye Halk Bankası idi. 2004 yılı itibariyle gerek Ziraat Bankası gerekse Vakıflar Bankası KOBİ'lere yönelik bir takım uygulamalar başlatmıştır. Bu üç banka da KOBİ'lere küçük işletme kredilerinin yanında, KOSGEB tarafından faizi karşılanan, 6 ay vadeli, sıfır faizli, 100.000 \$'a kadar ihracat garantili kredi sağlamaktadır. Mayıs 2007 itibariyle İşbankası da ihracatçı KOBİ'lere, 250.000 \$'a kadar, bir yılı anapara ödemesiz, beş yıl vadeli kredi sağlamaktadır. Ancak, uygulaması devam eden bu kredilerde de ilgili bankaların cari kredilendirme kriterleri geçerli olduğundan, uygulama çok başarılı görülmemektedir.

KOBİ'lerin kredi sağlayamamasındaki en önemli etkenlerden birisi verilen kredilere istenen teminatın niteliği, diğeri ise kredi faiz oranlarının maliyetler üzerindeki olumsuz baskısıdır. Kısa sürede paraya çevrilebilecek gayrimenkuller dışında hiçbir varlık, finans kuruluşları tarafından teminat ipoteği olarak kabul edilmemektedir. Halbuki işletme sahibi elindeki gayrimenkulü mevcut yatırımda kullanmakta veya bunu sermaye olarak kullanarak, işletmeye yeni yatırımlar yapmak veya eldeki verimsiz çalışan eski makineler yerine, modern teknoloji ürünü makineleri satın alarak üretiminin kalitesini, miktarını ve verimliliği artırmak istemektedir. "Teminat olarak gayri menkul ipoteği yerine işletmedeki makine teçhizatın teminat olarak kabul edilmesi durumunda bu sorun önemli ölçüde ortadan kalkabilir (Müftüoğlu, 1991: 14). Burada bir başka çıkış yolu olarak da projenin kredilendirilmesi önerilebilir. Bunun için projelere destek veren bir birimin kurulması ve etkin ve verimli bir biçimde yürütülmesi tavsiye edilebilir.

Küçük sanayi işletmelerinin bu sorunlarının çözümü için gelişmiş ülkelerde bir takım sistemlerin geliştirildiği bilinmektedir. Bazı ülkelerde örneği de bulunan Kredi Garanti Fonu, bu sorunların çözümünde etkili olabilir (Müftüoğlu, 1991: 246). Ülkemizde de uygulamaya başlanan bu sistem, garanti vermesi karşılığı bankaya bir ödemeyi gerektirmesinden ve prosedürlerin uzun sürmesinden dolayı çoğunlukla tercih edilmemekte, bir takım işletmeler de bu garanti kapsamında işlem görememektedir.

KOBİ'lerin finans sorunlarını çözümünde günümüzde leasing, factoring, forfaiting ve risk sermayesi gibi bir takım uygulamalar sözkonusudur.

KOBİ borsaları da bu konuda açılım sağlayan bir çıkış yolu olarak görülebilir.

KOBİ'lerin finans sorunlarının çözümünde, AB sürecinde bir takım AB Hibe projeleri ve Dünya Bankası destekleri de etkili olmaktadır. Bu uygulamalardan birisi, Dünya Bankası destekli Özelleştirme Sosyal Destek Projeleridir.

3. Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP) ve Kapsamı

ÖSDP, Ekonomik Reform Programı ile bağlantılı ve bu programın ayrılmaz bir parçası olan Ekonomik Kalkınma Kredisi'ni destekleyen bir projedir. Bu projenin amacı, işsizlerin küçük ölçekli işletme kurmak için gerekli yatkınlık ve beceriye sahip olup olmadıklarını tayin etmelerine yardımcı olmak ve yeterli bulunan kişilerin gerekli iş planlarını geliştirmek, iş yerini açmak ve başarıyla devam ettirmek konusunda yardımcı olunmasıdır (Küçük, 2004: 244-245).

Bu proje, KİT'lerin özelleştirilmesinden dolayı işlerinden çıkarılmış kişiler ile Ekonomik Reform Programından dolayı işsiz olan veya anılan programdan dolayı işgücüne katılmakta zorluk çeken ve işsizlik kaydını yaptırmış kişileri kapsamaktadır.

3.1. ÖSDP'nin Yararları ve Bileşenleri

ÖSDP'nin amacı, özelleştirmeden etkilenen çalışanlara, işletmelere ve yörelere destek sağlayarak işsizliği azaltmaktır. Proje hizmetleri Türkiye çapında 81 ilde uygulanmaktadır (www.öib.gov.tr, 2007).

Projenin ana yararları aşağıda sıralanmıştır.

* Kamu kuruluşlarındaki istihdamın rasyonelliğini sağlayacak tedbirler alarak, işletmelerin üretkenliğini artırmak,

* Kamu kuruluşlarının yeniden yapılandırılması sırasında işlerinden ayrılan işçilere geçici gelir desteği sağlamak,

* Özelleştirme ve ekonomik reform programından etkilenen işçilerin işgücü pazarına dönmelerini hızlandırmak amacıyla işe yerleştirmelerine ve kendi işlerini kurmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek,

* Türkiye'deki sosyal güvenlik ağının güçlendirilmesi ve daha geniş kapsamlı bir sosyal yardım programının oluşturulmasını desteklemek.

Projenin iki bileşeni bulunmaktadır. Bunlar;

* Yeniden İşe Yerleştirme Hizmetleri ve

* Tazminatlarıdır.

3.2. Türkiye İş Kurumu Tarafından Verilen Hizmetler

Dünya Bankası tarafından desteklenen ÖSDP, Dünya Bankası, KOSGEB, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Türkiye İş Kurumu ortaklığıyla koordine edilmekte, illerde İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. ÖSDP kapsamında sunulan hizmetler üç başlıkta toplanmaktadır (www.iskur.gov.tr., 2007).

A. Danışmanlık Hizmetleri

Danışmanlık hizmetlerinin amacı; proje kapsamında bulunan katılımcılar belirlenerek, bunların yeni bir iş bulmalarına yardımcı olmak üzere katılımcılara danışmanlık hizmetleri vermek, iş piyasasındaki işgücü talebini belirlemeye çalışmak, katılımcıların bulunan yeni işe kolayca ve başarılı bir şekilde uyumlarını sağlamaktır.

B. Eğitim Hizmetleri

Eğitim hizmetlerinin amacı, proje kapsamında bulunanlara yeni beceriler kazandırmak suretiyle iş piyasasına girişlerini ve yeni işler bulmalarını kolaylaştırmaktır. Yerinden eğitim hizmetleri eğitim kurumlarında verilebileceği gibi, eğitim sonucunda çalışmaya başlatılacakları işyerlerinde de verilebilecektir. Ayrıca eğitimin teorik bölümünün eğitim kurumlarında, pratik bölümünün işyerinde verilebilmesi de mümkündür.

C. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP) Hizmetleri

TYÇP, özelleştirme ve ekonomik reform programları sebebiyle işlerinden çıkarılan işçilerle kapsama dahil ikincil işsizlerden kültürel mirasın, çevrenin ve kamusal alt yapının korunması, sosyal yardımlaşma vb. alanlarda çalışmak isteyenlere yardımda bulunmayı amaçlar. Bu program katılımcılara geçici iş imkanları sağlayarak onları belli bir süre için maddi olarak destekler ve ayrıca katılımcılar bu sayede çalışma ortamına alışarak iş tecrübesi ve iş disiplini edinirler.

3.3. Türkiye’de ÖSDP Uygulamaları

ÖSDP, iki aşamalı olarak uygulanmaktadır. ÖSDP-I kapsamında 2003 yıl sonu itibariyle 65 ilde, 2004 yılı Kasım ayı itibariyle 60 ilde gerçekleşen hizmet alım süreci, 2004 yılı bütçesi tamamen tahsis edilmiş olduğundan 2005 yılına yönelik olarak 79 İşKur İl Müdürlüğü tarafından çıkılmış olan hizmet alım ilanları sonucunda 73 ilde hizmetlerin gerçekleştirilmesi ile sona ermiştir.

İşKur, ÖSDP-I kapsamında Yeniden İşe Yerleştirme (YİY) hizmetlerini 17 Haziran 2002 tarihinde ilk projeyi fiilen uygulamaya koyarak başlatmıştır. 20 Temmuz 2006 tarihi itibariyle gerçekleşen; 244 formal eğitim, 440 işyeri eğitimi, 76 TYÇP ve 13 danışmanlık alanında olmak üzere gerçekleştirilen toplam 773 projede, 26.677 işsiz yeniden işe yerleştirme hizmetlerinden yararlanmıştı.

ÖSDP-I kapsamında tamamlanmış ve istihdam raporları verilmiş olan 769 proje dahilinde 26.677 kişi hizmet almıştır. Hizmet alımı yapılan kurumların sözleşme gereği yerine getirmesi gereken yükümlülükler çerçevesinde programları bitiren 23.378 katılımcı üzerinden başarılı olan 22.036 katılımcının 11.692’si istihdam edilmiştir.

ÖSDP-I kapsamında; Danışmanlık Hizmetlerinde 13 projede hizmetleri tamamlayan 5.164 katılımcı üzerinden başarılı olan 5.114 katılımcının 397’si işe yerleştirilmiş olup, işe yerleştirme oranı % 7,76 olarak gerçekleşmiştir.

Formal Eğitim Hizmetlerinde 244 projede hizmetleri tamamlayan 6.744 katılımcı üzerinden başarılı olan 6.060 katılımcının 2.893’u işe yerleştirilmiş olup, işe yerleştirme oranı % 47,35 olarak gerçekleşmiştir.

İşyeri Eğitim Hizmetlerinde 436 projede hizmetleri tamamlayan 10.564 katılımcı üzerinden başarılı olan 9.913 katılımcının 8.219’u işe yerleştirilmiş olup, işe yerleştirme oranı % 80,64 olarak gerçekleşmiştir.

TYÇP Hizmetlerinde 76 projede hizmetleri tamamlayan 956 katılımcı üzerinden başarılı olan 949 katılımcının 183'ü işe yerleştirilmiş olup, işe yerleştirme oranı % 19,16 olarak gerçekleşmiştir.

ÖSDP-I, 31/12/2005 tarihi itibarıyla sona ermiştir.

Özelleştirme Programı'nın sosyal açıdan desteklenmesi amacıyla oluşturulan "İkinci ÖSDP"nin finansmanı Dünya Bankası'ndan sağlanmış, 4791 TU no'lu krediye ilişkin İkraz Anlaşması 27 Aralık 2005 tarih ve 26036 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu proje ile özelleştirme nedeniyle işten çıkartılan işsizlere tazminatlarının ödenmesi, ikincil işsizlerde dahil olmak üzere Kamu İktisadi Teşekküllerinin (KİT) özelleştirilmesinden dolayı işini kaybetmiş olan veya işini kaybedecek olan Kuruma kayıtlı kişilere yeniden işe yerleştirme hizmetlerinin verilmesi ve özelleştirme programının sosyal etkisinin izlenmesi hedeflenmektedir.

ÖSDP-1'de olduğu gibi ÖSDP-2'de de YİY Hizmetleri kapsamında, Danışmanlık, Eğitim ve TYÇP hizmetleri İşKur tarafından verilecektir. Proje 2008 Yılı sonunda tamamlanacaktır.

ÖSDP-2 Projesi kapsamında şu ana kadar 109 adet proje onaylanmış olup, 2,452 kişi 23 ilde yürütülen hizmetlerden faydalanmaktadır. Bu projeler sonucunda asgari istihdam edilecek işsiz sayısı 1.313 olacaktır. Buna ek olarak onay bekleyen 5 projenin uygulamaya geçmesi durumunda mevcut rakamlara ek olarak 110 kişi hizmetlerden faydalanacak ve bu sayıdan 55 kişinin istihdam edilmesi söz konusu olabilecektir.

ÖSDP II kapsamında 36 ilde 2006 yılı sonuna kadar toplam 112 adet Hizmet Alım İlanı'na çıkmış olup, hizmetler bazında; 82 adet Eğitim, 23 adet Toplum Yararına Çalışma Programı ve 7 adet Danışmanlık hizmetleri alanında ilan verilmiştir.

ÖSDP-2 kapsamında 2007 Yılı için 81 ilde Hizmet Alım İlanlarına Ocak ayı içerisinde çıkmış olup, ilana çıkmış olan iller internet sayfasından (İhaleler - Güncel Projeler) veya İşKur internet sayfasında İhaleler/ÖSDP-2 Hizmet Alım İlanları bölümünden takip edilebilir. ÖSDP -II Projesi 2008 yılı sonunda tamamlanacaktır.

4. Bir ÖSDP Uygulaması

Kafeterya Hizmet Görevlilerinin Eğitimi ve Hizmet Sunumunun İyileştirilmesi Projesi, ÖSDP-2 kapsamında 2007 Yılı için Bayburt'ta 22 Şubat 2007 son müracaat tarihli Hizmet Alım İlanı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Proje, simit/pasta üretimi ve sunumu yapan, bunun yanında internet kafe hizmetleri sunan bir işletme adına sunulmuş ve kabul edilerek hibe almaya hak kazanmıştır.

Proje dosyası iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım Teknik Teklif, ikinci kısım ise Mali Teklif'tir. Teknik Teklif'te girişimci uygulamaya ilişkin, aşağıda sıralanan bilgileri aktarmakta, mali teklifte ise projenin bütçesini, yani verilecek hizmetlerin tahmini bedelini ortaya koymaktadır.

Belgeler bir asıl, iki suret olacak şekilde hazırlanıp, her bir sayfa imzalanıp mühürlenerek kapalı bir zarf içinde, ihale gün ve saatinden önce ilgili İş Kurumu İl Müdürlüğüne teslim edilmiştir.

Proje sunulduktan sonra İşKur İl Müdürlüğü Proje yetkilileri projeyi sunan kuruluşu müzakereye davet etmiş ve kişi başına günlük maliyet 15 Avroyu aşmayacak şekilde proje bütçesi revize edilmiştir.

Proje 100 iş günü ve 700 saat olarak planlanmıştır. Bu süre, haftada altı gün 7 saatten 4 aya denk gelmektedir. Proje kapsamında 10 kişi eğitilmekte ve %70 istihdam taahhütlü olduğundan, en az %70'i eğitim sonrasında istihdam edilecektir.

Proje boyunca katılımcılar, asgari ücretin net günlük tutarının, çalışılan gün sayısına göre %20 fazlası üzerinden aylık ücret alacaklardır. Bu rakam yaklaşık 420 YTL'ye denk gelmektedir.

Proje kapsamında bir takım tüketim malzemesi ve idari giderler için de kaynak ayrılmıştır. Projenin toplam bütçesi 21.620,00 YTL olup, bunun %70'i (15,134,00 YTL) Dünya Bankası tarafından finanse edilecektir. Bu proje için geçerli olan bu rakam, daha büyük istihdam sağlayan projelerde daha da büyüyecektir. Örneğin 20 kişilik bir istihdam taahhütlü eğitim projesinin bütçesi 50.000,00 YTL'ye ulaşacaktır. Bunun %70'i karşılıksız hibe tarzında Dünya Bankası tarafından sağlanacaktır.

Uygulama başlamadan önce kursiyerlerden geçerli bir sebep olmaksızın işten ayrılmayacaklarına ilişkin Taahhütname alınmış, nüfus cüzdan suretleri ve diploma fotokopileri kuruma sunulmuştur. Teorik ve uygulamalı eğitimlerin nerede yapılacağı bildirilmiş, kurum yetkilileri yerinde inceleme yapmışlardır.

Projeyi sunan kuruluşun hesap numarası İşKur'a verilmiş, ilgili bankada Kursiyerlerin her birine hesap açılmıştır. Proje başladıktan sonra her ay girişimci, kursiyer maaşlarını hesaplarına aktaracak, sonra dekont ve eğitim notları, devam çizelgeleri vb. eklerle İş Kur İl Müdürlüğü'ne müracaat ede-

cektir. Daha sonra en geç 60 gün içinde İşKur tarafından, Dünya Bankası payı işletmenin hesabına yatırılacaktır.

Proje katılımcılarına, eğitim boyunca kursiyer olarak değerlendirildiklerinden, sadece proje süresini kapsayacak şekilde Toplu Kaza Sigortası yaptırılmış olup, SSK kaydı yapılması zorunluluğu yoktur. Sadece eğitim sonunda, taahhüt edildiği gibi, en az %70'inin SSK'lı olarak istihdam edilmesi gerekmektedir.

Dünya Bankası hibesi her ay, %10 noksan olarak hesaba yatırılacak, bu %10'luk tutar, proje sonunda kursiyerlerin %70'ine karşılık gelen 7 kursiyer SSK'lı olarak çalıştırılıp, SSK çizelgesi Proje Sonuç Raporu ile İşKur İl Müdürlüğüne sunulduğunda, teklif sahibi işletmeye ödenecektir. Bu %70'lik oranın %20 artırılması halinde, İdari Giderlerin %10'u kadar bir hibe daha verilecektir.

Sayfa kısıt nedeniyle projenin içeriğinin sadece başlıkları, aşağıda sıralanmıştır.

4.1. Kafeterya Hizmet Görevlilerinin Eğitimi ve Hizmet Sunumunun İyileştirilmesi Projesi Teknik Teklif

(1) Hizmet Sağlayıcının Tarifi ve Referansları

(a) Hizmet Sağlayıcının Tarifi (Hangi hizmetleri veriyor, uzmanlık alanı v.b.),

(b) Hizmet sağlayıcının tecrübesi hakkında bilgi, referansları (varsa) yaptığı işlerin kısa anlatımı,

(c) Firmanın güvenilirliğini ve işle ilgili ekipmana, v.b.'ye sahip olduğunu veya ihaleyi kazandığı takdirde bunları sağlayacağını taahhüt eden belgeler

(2) Hizmetlerin verilmesine ilişkin genel planın oluşturulması

(a) Hizmetlerin amacı

(b) Hedefler

(c) Verilecek hizmetlerin türleri

(d) Hizmetlerin sunulacağı yer

(e) Verilen hizmetler konusunda veri tabanı oluşturacak bilgiler

(f) Bölgedeki uzman kuruluşlarla/kurumlarla yapılacak işbirliğinin tanımlanması,

- (g) Katılımcıların mesleki seçeneklerini değerlendirme yöntemleri
- (h) Bölgedeki mevcut işleri tanımlama yöntemleri; iş olanaklarının envanteri; işveren ve işçi sendikalarıyla ilişkiler,
- (i) Programın uygulaması ile ilgili görevlendirilecek olan personelin listesi

(3) Hizmetlerin sağlanması

- (a) Çalışma metodu ve hizmetlerin yapıları (Katılımcılara hangi hizmetlerin hangi yöntemlerle verileceği),
- (b) Ayrıntılı zaman planlaması, ayrıntılı hedefler, hizmet verilecek, katılımcıların tahmini sayısı
- (c) Aylık izlemeler ve Hizmet Alana raporlama
  - a. Projenin başlama ve bitiş tarihi
  - b. Eğitim programı katılımcı listesi
  - c. Eğitim programı eğitimcilerine ilişkin liste ve yoklamalar
  - d. Eğitim programı katılımcılarının günlük devam çizelgesi
  - e. Katılımcıların formel ve uygulamalı eğitim aldıklarına dair belgeler
  - f. Katılımcıların aldıkları eğitimlerden yararlanma düzeylerine ilişkin düşünce anketleri
  - g. Aylık istihkak bildirimleri
- (d) **İş sonunda teslim edilecek çıktılar (Raporlar, v.b.),**
  - a. Projenin başlama ve bitiş tarihi
  - b. Katılımcıların başarı değerlendirmeleri
  - c. Eğitim süresince katılımcılara dağıtılan ders notları vb. dokümanlardan bir takım
  - d. Katılımcıların günlük devam çizelgeleri
  - e. Eğitici listesi
  - f. Toplam katılımcı sayısı ve işe yerleştirilenlerin sayısı
  - g. Yaş durumları ile cinsiyet dağılımına uygun başarı durumları
  - h. Proje sonunda sağlanan somut yararlar ve genel değerlendirme
  - i. Katılımcı başına istihkak bildirimini ile belirlenen maliyet
  - j. Toplam maliyet, sözleşme tutarı ve arsa kullanılmayan miktar

(e) Yapılan hizmetlerin tanıtılması (yazılı ve görsel medya v.b),

- a. Bazı faaliyetlerin taşeronu devredilmesi halinde, taşeronu tanımlayan bilgiler ile taşeronun yapacağı hizmetler
- b. Mali husus içermemesi
- c. Dil
- d. Şekil esasları

Sonuç

Uygulanan proje ile, 10 kursiyer seçilerek 4 ay boyunca işyerinde teorik ve uygulamalı eğitim almıştır. Bu 10 kursiyere, bu süre içerisinde asgari ücretin %20 fazlası kadar maaş ödenmiştir.

Eğitim süresince bu kişilerin maaşlarının ve diğer uygun proje giderlerinin %70'i Dünya Bankası tarafından karşılanmıştır. Proje süresince bu kişiler için sigorta yaptırılması gerekmemiş, sadece toplu kaza sigortası yaptırılmıştır. Böylece deneme veya yetiştirme aşamasında çalışanların maaşları hibe olarak Dünya Bankası fonlarından sağlanmıştır. Proje 10 kişilik olduğundan ve en az %70'inin istihdamını öngördüğünden, proje sonunda 7 kişi SSK'lı olarak istihdam edilmiştir.

Böylece hem çalışanlar eğitilmiş, hem de personel giderleri projeden sağlanarak, zaten nakit sıkıntısı çeken bir işletmeye parasal katkı sağlanmıştır. Bu katkının en önemli tarafı da hibe yani karşılıksız olmasıdır.

10 kişilik bu projede alınan hibe 15.134,00 YTL'dir. Proje özellikle personel istihdamına yönelik olduğundan, kursiyer sayısı 20 olsa bu rakam 30.000,00 YTL'yi aşacaktır. Ayrıca İstihdam edilen kişilere ilişkin SSK Bildirgeleri, proje sonunda nihai rapor ile birlikte Türkiye İş Kurumu'na sunulmuş ve proje bütçesinin %10'una karşılık gelen 1.513,40 YTL kadar bir hibe daha alınmıştır.

Personel maaşları, elektrik ve su gibi temel küçük ödemelerini bile yapmakta sorunlar yaşayabilen küçük işletmeler için bu rakamın önemli olduğu söylenebilir. Bu yüzden tüm sektörlerden küçük işletmelerin bu projeleri takip etmeleri ve ihale zamanlarında müracaat ederek bu hibelerden yararlanmaları, finansal olarak kendilerine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Karaerkek, Sadettin (1992), ASO Dergisi, Yıl: 16, Sayı 115, s. 10.
- KOSGEB (1997), **KOBİ'lerin Önemi, Sorunları ve Çözüm Yolları**, KOSGEB Yay., Ankara, s. 3.
- Küçük, Orhan, (1998), **Erzurum'da İmalat Sanayii'nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Üretim Yapısı**, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Atatürk Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Küçük, Orhan, (2005), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Müftüoğlu, Tamer (1991), **Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler: Sorunlar ve Öneriler**, Ankara, Sevinç Yayınevi, s. 246.
- Resmi Gazete, 18/11/2005 tarih ve 25997 sayı, 19/10/2005 tarih, 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, "Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri Ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik".
- T.C. Başbakanlık DPT (1989), **VI: Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu "Küçük Sanayi"** DPT Yayın No: 2169, Ankara s. 172.
- www.oib.gov.tr, T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, (Erişim Tarihi: 30/03/2007).
- www.iskur.gov.tr, Türkiye İş Kurumu, (Erişim Tarihi: 30/03/2007).